

Haberler

Lizbon'daki AB Uyuşturucu Ajansından

AVRUPA UYUŞTURUCU RAPORU 2016: ÖNEMLİ NOKTALAR

EMCDDA, ürünlerin ve kullanım kalıplarının değişmesiyle ortaya çıkan yeni sağlık risklerini vurguluyor

(31.5.2016, LİZBON **AMBARGOLUDUR 10:00 WET/Lizbon saatine kadar**) Avrupa'nın uyuşturucu pazarının direncini koruduğunu belirten **AB uyuşturucu ajansı (EMCDDA)** bugün Lizbon'da **Avrupa Uyuşturucu Raporu 2016: Trendler ve Gelişmeler** ⁽¹⁾ raporunu sunuyor. Ajans, yıllık incelemesinde yüksek potansiyelli ürünlerin sağlık risklerinin, sürekli yeni maddelerin ortaya çıkmasının ve değişen uyuşturucu kullanımı kalıplarının altını çiziyor. Rapor ayrıca bazı ülkelerde aşırı doz ölümlerinin artması ve internet üzerindeki uyuşturucu pazarının doğurduğu tehditlere ilişkin kaygıyı ifade ediyor. Bu yeni analiz, Avrupa'nın uyuşturucu politikası gündeminin, geçmişe nazaran daha geniş ve karmaşık politika konularını kucaklaması gerektiğine dikkat çekiyor.

Avrupa Birliği Göç, İç İşleri ve Vatandaşlık Komiseri, Dimitris Avramopoulos şöyle diyor: "Avrupa, uyuşturucu konusunda gitgide büyüyen bir sorunla karşı karşıya. Yeni psikoaktif maddeler, uyarıcı maddeler, eroin ve diğer afyon türevleri, yüksek arz ve talep görmeye devam ederek kamu sağlığı üzerinde önemli etkiler bırakıyor. Bu sebeple, 2016 Avrupa Uyuşturucu Raporu, kanıt temelimiz için önemli katkı niteliğinde ve Avrupa politika yapımcılarının politikaları şekillendirme ve bunları ele alma eylemleri için yararlı bir araçtır. Bu bilgiyle beraber, AB Üye Devletlerin yetkililerine, üçüncü ülkelere, internet şirketlerine ve sivil topluma, bu global zorlukla savaşmak için iki misli işbirliği yapma çağrısında bulunmaya devam edeceğiz."

MDMA'nın geri dönüşü: artan kullanım ve yüksek dozlu ürünler

Bugün yayımlanan rapor, "hem sabit şekilde uyarıcı madde tüketenler hem de genç kullanıcılardan oluşan yeni kuşak arasında MDMA'nın daha popüler hale geldiğine dair göstergelere" atıfta bulunarak, Avrupa'da gençler arasında tercih edilen uyarıcı uyuşturucu olarak MDMA'nın (genellikle "ecstasy" olarak satılan) geri döndüğünü doğrulamaktadır ⁽²⁾.

Yaklaşık 2,1 milyon genç yetişkin (15-34 yaş arası) geçtiğimiz sene MDMA kullandıklarını belirtmektedir (bu yaş grubunun %1,7'si). Öte yandan, en son anket verileri, yakın zamana kadar düşüşte olan MDMA'nın — 2000'li yılların başından ortasına kadar koruduğu zirve seviyeleri takiben — Avrupa'da artan şekilde kullanıldığına işaret etmektedir (Şekil 2.4). Rapor kapsamındaki 12 ülkeden 9'u, yeni anketlerde bir önceki karşılaştırılabilir ankete oranla genç yetişkinler arasında daha yüksek kullanım rakamları sunmuştur. Ayrıca MDMA'nın sadece dans kulüplerinde kullanılan bir niş veya alt kültür uyuşturucusu olmadığı, artık barlar ve partiler gibi daha ana akım gece hayatı ortamlarında, çeşitli genç kişiler tarafından kullanıldığına dair işaretler görülmektedir.

Anket verilerini tamamlayan 2015 yılında birden fazla şehirde gerçekleştirilen bir çalışma, bazı şehirlerde keskin artışlarla birlikte, 2011'e kıyasla 2015 yılında belediye atık sularında daha yüksek oranda MDMA kalıntıları bulunduğunu ortaya koymuştur (Şekil 2.5)⁽³⁾. Bu, daha yüksek saflık oranına sahip MDMA ve/veya uyuşturucu kullanımının ve ulaşılabilirliğinin artması ile ilişkili olabilir.

EMCDDA'nın açıklamasına göre, MDMA'nın yeniden canlanması, "MDMA öncü kimyasallarının tedarik edilmesinde yapılan yenilikler, yeni üretim teknikleri ve çevrim içi arz" ile bağdaştırılabilir. Bununla birlikte, geçtiğimiz on senede görülen düşüşten sonra, üretimin yeniden dirilmesine ilişkin işaretler olduğu da rapor edilmektedir. Örneğin, **Belçika** (2013) ve **Hollanda**'da (2014) geniş çaplı MDMA üretim tesisleri ortadan kaldırılmıştır.

Yüksek MDMA içeriği bulunan ürünlerin ulaşılabilirliği, **EMCDDA** ve **Europol**'ü 2014'te kamu sağlığı uyarısı yapmaya itmiştir. Yüksek dozda MDMA içeren tozlar, kristaller ve tabletler günümüzde daha yaygın şekilde mevcuttur ve bazen tabletlerin sofistike ve hedeflenmiş pazarlama teknikleri ile tanıtımı yapılmaktadır. Bunun, kalitesiz ve seyreltilmiş ürünlerin düşük kullanıma sebep olduğu bir dönemden sonra, MDMA'nın itibarını attırmak için üreticiler tarafından yapılan kasıtlı bir strateji olduğu düşünülmektedir.

EMCDDA Direktörü Alexis Goosdeel'e göre: "MDMA'nın yeniden canlanması beraberinde, ilişkili riskleri tamamen anlamadan yüksek dozlu ürünleri kullanma ihtimali olan yeni kullanıcı nüfusunu hedef alan ve destekleyen mevcut önleme ve zarar azaltma müdahalelerini yeniden düşünmeyi gerekli kılmaktadır. Yeni raporumuzda, bu uyuşturucu ile bağdaştırılan zehirlenme vakaları ve hatta ölümler olduğu vurgulanmıştır. MDMA'nın daha ana akım sosyal ortamlara kayması ve çevrim içi pazarlar aracılığıyla gitgide daha çok ulaşılabilir olması sebebiyle, bu durum bilhassa kaygı vericidir."

Rapor, çoğu yasa dışı uyuşturucu işlemleri çevrimdışı gerçekleşmesine rağmen "çevrim içi uyuşturucu tedarik potansiyelinin kayda değer görüldüğünü" vurgulamaktadır ⁽⁴⁾. **EMCDDA**, bu noktada "ufukta görünen (bu) kara bulut"a müdahale etmenin, gelecekteki Avrupa politika gündemi için kritik öneme sahip bir soruyu temsil ettiğinin altını çizmektedir.

Yeni uyuşturucular: yeni zararlar ve sağlık uyarıları

Avrupa'daki yeni uyuşturuculara ilişkin zararlar, yeni psikoaktif maddeler (NPS) hakkında **AB Erken Uyarı Sistemi (EWS)** aracılığıyla gözlemlenmektedir. Bu zararlar değişiklik gösterse de akut zehirlenmeler ve hatta ölüm dahil olmak üzere ciddi olabilir. **EMCDDA**, sadece 2014 yılından beri NPS kullanımına ilişkin Üye Devletlerde 34 kamu sağlığı uyarısı yapmıştır.

Avrupa pazarındaki NPS sayısı, türü ve ulaşılabilirliği artmaya devam etmektedir ve ajans tarafından şu anda 560'tan fazla yeni psikoaktif madde gözlemlenmektedir (Şekil 1.10). 2015 yılında 98 adet yeni madde ilk kez raporlanmıştır (2014'te bu sayı 101'dir). Bir kez daha, raporda bulunan yeni maddeler listesine sentetik kanabinoidler ve sentetik katinonlar hakimdir (sırasıyla 24 ve 26 olarak bildirilmiştir). Birlikte bu iki grup, 2014'te yakalanan 50.000 yeni psikoaktif maddenin yaklaşık %80'ine ve yakalanan 4 tonun %60'tan fazlasına tekabül etmektedir (Şekil 1.11; 1.12).

Bazıları son derece zehirli olan yeni psikoaktif maddelerin satışına etkili ve süratli şekilde müdahale etmek, muazzam bir zorluk teşkil etmektedir. Rapora göre, "genç tüketiciler, potansiyel sağlık risklerinin genellikle bilinmediği maddeler için, farkında olmadan kobay görevi görüyor olabilir".

Kenevirin "yasal" ikamesi olarak satılan sentetik kanabinoidler yüksek derecede zehirli olabilir ve toplu zehirlenmeler bildirilmiştir (örneğin **Polonya**'da). 2016 Şubat ayında, **EMCDDA**, 2014'ten beri Avrupa'da 13 ölüm ve 23 ölümcül olmayan zehirlenmeyle ilişkilendirilen bir sentetik kanabinoid olan MDMB-CHMICA ile ilgili bir uyarı yayımlamıştır. Sentetik katinonlar ise amfetamin, MDMA ve kokain gibi uyarıcı maddelerin "yasal" ikamesi olarak satılmaktadır. Etkili bir uyarıcı madde olan sentetik katinon alfa-PVP ⁽⁵⁾, 2011'den bu yana yaklaşık 200 akut zehirlenme ve 100'den fazla ölüme doğrudan ilgili olmuştur.

Rapor, yeni psikoaktif madde üreticilerinin, daha kronik ve problemlü uyuşturucu kullanıcılarını nasıl hedef alıyor olabileceğini anlatmaktadır. Bu bağlamda, tespit edilen yeni sentetik afyon türevlerinin sayısına ilişkin endişeler artmaktadır. (2009'dan bu yana 11 fentanil olmak üzere toplam 19 yeni sentetik afyon türevi tespit edilmiştir). Çoğu fentanil yüksek derecede etkilidir ve şüphelenmeyen

kullanıcılara eroin olarak satılma ihtimaliyle yüksek doz riski oluşturmaktadır. 2015'te Avrupa'da gerçekleşen 32 ölüm, sentetik afyon türevi asetilfentanil ile ilişkilendirilmiş olup **EMCDDA-Europol** analizinin yapılmasına yol açmıştır ⁽⁶⁾.

Yüksek doz ölümlerinde artışlar: eroin ve diğer afyon türevleri odakta

2014 yılında AB'de genellikle eroin ve diğer afyon türevleriyle bağlantılı en az 6.800 ölüm (geçtiğimiz yılki rakamların biraz üstünde) gerçekleştiği tahmin edilmektedir (bkz. 3. Bölüm ve İstatistiksel Bülten). Bu ölümlerdeki kaygı uyandırıcı artış, uzun süredir var olan afyon türevi problemleri ile birlikte bazı ülkelerde bildirilmiştir (örneğin; **İrlanda, Litvanya, İsveç, Birleşik Krallık**) (bkz. grafik, 3. Bölüm ve Şekil 3.12).

Ölümcül aşırı dozlardaki bu artışların arkasında yatan sebepler belirsiz olsa da, eroine ulaşılabilirlikte artış, daha yüksek saflık, yaşlanan kullanıcılar ve sentetik afyon türevlerinin ve ilaçların kullanımı dahil olmak üzere değişen tüketim kalıpları gibi faktörler bununla ilgili olabilir. Aşırı doz vakaları en yaygın olarak daha yaşlı afyon türevi kullanıcıları (35-50) arasında rapor edilmektedir; ancak aşırı doz ölümlerindeki artışlar ayrıca bazı ülkelerde (örneğin, **İsveç**), 25 yaş altı kişilerde de görülmekte olup daha dikkatli incelenmesi gerekmektedir. Günümüzde birtakım ülkeler, kamu programları aracılığıyla afyon türevi kullanıcılarına aşırı dozu tersine çeviren bir ilaç olan nalokson sağlamaktadır ⁽⁷⁾.

Eroin en yaygın kullanılan afyon türevi olmaya devam etse de, diğer yandan sentetik afyon türevleri gitgide daha fazla kötüye kullanılmaktadır ve tedaviye başlayanların kullandığı birincil uyuşturucu olarak sentetik afyon türevlerini bildiren ülkelerin sayısında bir artış görülmektedir (Şekil 2.9). Ayrıca, ikame tedavisinde kullanılan sentetik afyon türevlerine (metadon, buprenorfin gibi) toksikoloji raporlarında düzenli olarak rastlanmaktadır ve bu maddeler bazı ülkelerde (örneğin; **İrlanda, Fransa, Finlandiya, Birleşik Krallık**) gerçekleşen uyuşturucuyla bağlantılı ölümlerde kayda değer bir oran ile ilişkilendirilmektedir. Bugün yayımlanan yeni **EMCDDA** analizinde, Afyon türevleri ikame tedavisi ilaçlarının saptırılmasını önlemeye ilişkin stratejilere ön planda yer verilmiştir (Uyuşturucu Hakkında Bakış Açıları/*Perspectives on Drugs/POD*)⁽⁸⁾.

Bugün yayımlanan rapor, Avrupa çapında seçilen hastane acil servislerinden toplanan şehir düzeyindeki yeni veriler ile güçlendirilmiştir (Şekil 3.11). Acil serviste en sık bildirilen yasa dışı uyuşturucu eroin olsa da, bazı bölgelerde kokain, diğer uyarıcılar ve kenevir kayda değer şekilde gözlemlenmektedir. Hastane acil servisleri verilerinin gözlemlenmesinin geliştirilmesiyle uyuşturucu kullanımı kalıpları, akut zehirlenmeler ve ortaya çıkan sorunlar daha iyi anlaşılacaktır ⁽⁹⁾.

2014 yılında, Avrupa Birliği'nde tahmini olarak 1,2 milyon kişi (Norveç ve Türkiye dahil 1,5 milyon kişi) yasa dışı uyuşturucu kullanımı tedavisi görmüştür. 2014'te Avrupa'da yaklaşık 644.000 afyon türevi kullanıcısı (Norveç ve Türkiye dahil 680.000) ikame tedavisi görmüştür. Madde kullanımının ve ruh hastalıklarının bir arada görülmesi (eş zamanlı hastalık) ⁽¹⁰⁾ tedavi sağlayıcıları için zorluk teşkil etmeye devam etmekte olup, bugün yayımlanan yeni **EMCDDA** analizinde de ele alınmıştır (bkz. Uyuşturucu hakkında bakış açıları).

Uyarıcı maddelerle bağlantılı sorunlar daha “görülür” hale geliyor

Atık su analizi, yakalama ve anket verilerinden elde edilen son bulgular, Avrupa çapında uyarıcı madde kullanımı kalıplarındaki bölgesel farklılıkların altını çiziyor (Şekil 1.5, 2.2, 2.3, 2.6, 2.7). Giriş noktalarını ve kaçakçılık rotalarını yansıtır şekilde, batı ve güney Avrupa ülkelerinde kokain kullanımı daha yüksekken, amfetaminlerin kullanımı (amfetamin ve metamfetamin) kuzey ve doğu Avrupa'da daha belirgindir.

Rapor, “uyarıcı maddeler ile bağlantılı sorunların günümüzde nasıl daha görülür hale geldiğini” tanımlamaktadır. Bazı ülkelerde, nispeten daha sabit kullanım seviyelerine rağmen amfetaminlerin kullanımı ile bağlantılı problemlerin tedavisine yönelik yeni taleplerde artış olması kaygı uyandırmaktadır (Şekil 2.10). Genel olarak Avrupa'da geçtiğimiz on yıl içinde birincil uyuşturucusu amfetaminler olan ve ilk kez tedaviye başlayan danışan sayısında %50 oranında artış görülmüştür

(bkz. grafik, 2. Bölüm). Bu durum büyük ölçüde **Almanya**'da amfetaminlerde ve daha küçük ölçüde **Çek Cumhuriyeti**'nde metamfetaminlerde görülen artışa bağlıdır.

Avrupa'da genel olarak uyuşturucunun enjekte edilerek kullanımı azalmış olsa da, uyarıcı maddenin enjekte edilerek kullanımı kaygı uyandırıcıdır. Birincil uyuşturucu olarak amfetaminleri kullanan ve 2014'te tedaviye başlayan yeni danışanların neredeyse yarısı (%47), temel kullanım yolunun enjeksiyon olduğunu bildirmiştir. Ayrıca birtakım ülkeler, erkeklerle cinsel ilişkide bulunan erkeklerden oluşan küçük gruplarda başka uyuşturucular (GHB gibi) ile birlikte metamfetamin ve katinonun enjekte edilerek kullanıldığını bildirmiştir. Bu sözde "seks ve uyuşturucu (slamming)" uygulamaları, yüksek düzeyde cinsel risk alma davranışları ile ilişkilendirilmiş olup uyuşturucu tedavisi ve cinsel sağlık hizmetleri arasında işbirliğinin artmasının ve ortak müdahalenin gerekli olduğuna işaret etmektedir.

AB'de enjeksiyonla uyuşturucu kullanan kişiler (PWID) arasında yapılan yeni HIV teşhisi sayısında görülen uzun dönemli düşüş devam etmektedir. 2014'te enjeksiyonla uyuşturucu kullananlar arasında yeni bildirilmiş HIV teşhislerinin toplam sayısı 1.236 olup on yılı aşkın bir sürede görülen en düşük seviyedir. Bununla birlikte 2015'te çıkan yerel HIV salgınları **İrlanda, Lüksemburg ve Birleşik Krallık (İskoçya)** gibi bazı marjinal nüfuslarda rapor edilmiştir. Enjeksiyonla uyarıcı madde kullanımı başta olmak üzere, uyuşturucu kullanımı kalıplarındaki değişiklikler, bu birtakım salgınlara katkıda bulunan faktörlerdendir. Rapora göre, "uyarıcı madde kullanımının ve ilgili zararlarının yerel kalıplarını tespit etmeye ve bunlara müdahalede bulunmaya daha fazla öncelik verilmesi gerekmektedir."

Hepatit C Avrupa'daki damar içi kullanıcıları arasında oldukça yaygındır ve 2013 – 14 döneminin ulusal testlerine göre HCV antikor yaygınlığının %15 ile % 84 arasında olduğu görülmektedir. Hepatit C tedavisi için yeni ilaçlar gitgide daha ulaşılabilir olsa da, teşhis ve tedaviye erişim sağlamak, enjeksiyonla uyuşturucu kullananlar ile çalışan profesyoneller için temel bir zorluk teşkil etmektedir.

Geçtiğimiz sene yaklaşık 2,4 milyon genç yetişkinin (15-34 yaş arası) kullanmış olduğunu bildirdiği kokain ise Avrupa'da en yaygın kullanılan yasa dışı uyarıcı uyuşturucu maddedir. Kokain, 2014'te özel uyuşturucu tedavisine başlayan 60.000 danışan ve ilk kez tedaviye başlayan 27.000 danışan için birincil uyuşturucu olarak belirtilmiştir. Avrupa'da kokain kaçakçılığı, bugün yayımlanan yeni **EMCDDA** analizinde ele alınmıştır (bkz. Uyuşturucu hakkında bakış açıları).

Esrar: kullanım, tesir ve tedavi talebindeki artışa ilişkin endişeler

Tahminen 16,6 milyon genç Avrupalı (15-34 yaş arası) son 12 ayda esrar kullanmıştır. Kullanım seviyeleri ülkeler arasında farklılık gösterse de (Şekil 2.1), genel olarak Avrupa'da düşüş olmadığı gözükmemektedir ve bazı artış işaretleri bulunmaktadır. Son anket tahminleri ile birlikte 13 ülkeden sekizi (2013'ten bu yana), bu yaş grubunda geçtiğimiz sene içinde esrar kullanımında artış olduğunu belirtmiştir.

Esrar kullanımının sağlık ve sosyal maliyetleri en çok, sık veya uzun dönem kullanıcılar arasında bildirilmektedir (Avrupalı yetişkinlerin yaklaşık %1'inin her gün veya neredeyse her gün esrar kullandığı tahmin edilmektedir). Kubar esrar ve toz esrarın tesir düzeyi, geçmiş standartlara göre yüksek olup (bkz. grafik, 1. Bölüm) kullanım risklerini artırabilir.

Esrar problemi için tedaviye başlayan kişilere ilişkin veriler, Avrupa'daki yüksek risk kullanımının doğasının ve kapsamının daha iyi anlaşılmasını sağlayabilir. Esrar problemleri için ilk kez tedaviye başlayanların sayısı 2006 yılında 45.000'den 2014 yılında 69.000'e yükselmiştir. Tedavi talebindeki bu artış; değişen kullanım seviyeleri ve yoğun kullanım, daha zararlı ürünlerin mevcudiyeti, farklı sevk pratikleri ve tedavi hizmetlerine fazla ulaşılabilirlik gibi birtakım faktörlerle ilişkilendirilmiştir.

Esrar, Avrupa'da en yaygın olarak yakalanan uyuşturucu olup yakalamaların üçte birinden fazlasına tekabül etmektedir (%78) (Şekil 1.1). 2009 yılından beri, Avrupa'da kubar esrar yakalama vakalarının

sayısı toz esrarı geçmiş ve bu uçurum büyümeye devam etmiştir (Şekil 1.3). Ancak AB’de ele geçirilen toz esrar miktarı, kubar esrara kıyasla hâlâ çok daha yüksektir (574 tona karşılık 139 ton) ve en güncel veriler ele geçirilen toz esrar miktarının arttığını göstermektedir. Avrupa’nın toz esrar pazarındaki değişiklikler rapora eşlik eden yeni bir analizde incelenmiştir (bkz. Uyuşturucu hakkında bakış açıları).

EMCDDA Yönetim Kurulu Başkanı Laura d’Arrigo konuyu şöyle sona erdiriyor: “Bu rapor, uyuşturucu hakkında yapılan Birleşmiş Milletler Genel Kurulu Özel Oturumu’ndan sadece birkaç hafta sonra, Avrupa Birliği’nin uyuşturucu politikasına yönelik kanıt bazlı yaklaşımına dair süregelen bağlılığını ortaya koymaktadır. Ayrıca, 28 AB Üye Devleti, Türkiye ve Norveç genelindeki en son eğilimlere ilişkin kapsamlı bir analiz sağlamaktadır. Rapor, geçmişteki bazı sorunlar hâlâ eksilmeden devam ediyor olsa da, sentetik uyuşturucu pazarının gelişimi başta olmak üzere yeni sorunların ortaya çıkmaya devam ettiğini bize hatırlatmaktadır. Böyle bir raporun, Avrupa’daki uyuşturucu durumu hakkında bilgi paylaşmak ve bu zorluklara birlikte yeni müdahaleler geliştirmek için bir yol olduğuna eminim.”

Notlar

⁽¹⁾ *Avrupa Uyuşturucu Raporu 2016* paketi (İstatistiksel Bülten dahil) şu adreste mevcuttur: www.emcdda.europa.eu/edr2016 Raporunda sunulan veriler, 2014 yılına veya veri bulunan en son yıla aittir. Uyuşturucu kullanımı tahminlerine genel bakış için bkz. sf. 13, “Bir bakışta” tablosu.

⁽²⁾ Ayrıca bkz. www.emcdda.europa.eu/publications/rapid-communications/2016/mdma

⁽³⁾ Ayrıca bkz. www.emcdda.europa.eu/publications/insights/assessing-drugs-in-wastewater

⁽⁴⁾ Ayrıca bkz. www.emcdda.europa.eu/publications/insights/internet-drug-markets – www.emcdda.europa.eu/start/2016/drug-markets

⁽⁵⁾ www.emcdda.europa.eu/publications/joint-reports/alpha-pvp

⁽⁶⁾ www.emcdda.europa.eu/publications (Ortak raporlar/*Joint reports*)

⁽⁷⁾ www.emcdda.europa.eu/publications/insights/take-home-naloxone

⁽⁸⁾ *Uyuşturucu Hakkında Bakış Açıları (Perspectives on Drugs/PODs)* şu adreste mevcuttur: www.emcdda.europa.eu/edr2016

⁽⁹⁾ www.emcdda.europa.eu/activities/emergencies

⁽¹⁰⁾ www.emcdda.europa.eu/publications/insights/comorbidity-substance-use-mental-disorders-europe